

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 ราย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ตอนที่ 3 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ตอนที่ 4 การปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ตอนที่ 5 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ตอนที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางที่ 4.1-4.4

1.1 สภาพทางด้านสังคมของเกษตรกร

1.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 79.9 เป็นเพศชาย และร้อยละ 20.1 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.5 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาคือร้อยละ 26.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 17.6 มีอายุระหว่าง 31-40 ร้อยละ 15.7 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีเพียงร้อยละ 3.8 อายุ 30 ปีลงมา ซึ่งโดยเฉลี่ยเกษตรกรมีอายุ 49.3 ปี

1.1.3 การศึกษา จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 59.7 เป็นเกษตรกรที่เรียนจบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือร้อยละ 17.6 เรียนจบประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 10.8 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.3 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 4.4 จบชั้นประถมปีที่ 7 และมีเพียงร้อยละ 0.6 เกษตรกรเรียนจบชั้น ปวช./ปวส./ปริญญาตรี

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

			n=159
	ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	127	79.9
	หญิง	32	20.1
อายุ			
	30 ปีหรือน้อยกว่า	6	3.8
	31-40 ปี	28	17.6
	41-50 ปี	42	26.4
	51-60 ปี	58	36.5
	61 ปี หรือมากกว่า	25	15.7
	Minimum = 25 ปี	Maximum = 74 ปี	
	\bar{X} = 49.30 ปี	S.D. = 9.95 ปี	
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษาปีที่ 4	95	59.7
	ประถมศึกษาปีที่ 6	28	17.6
	ประถมศึกษาปีที่ 7	7	4.4
	มัธยมศึกษาตอนต้น	17	10.8
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	6.3
	ปวช./ปวส.	1	0.6
	ปริญญาตรี	1	0.6

1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 59.1 มีสมาชิก จำนวน 4-5 คน รองลงมาร้อยละ 22.1 มีจำนวน 6-7 คน ร้อยละ 12.6 มีจำนวน 3 คนลงมา และร้อยละ 6.2 มีจำนวน 8 คนขึ้นไป ซึ่งบางครัวเรือนอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกอาศัยอยู่ถึง 9 คน โดยเฉลี่ยจำนวน 4.92 คน

1.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 76.1 มีสมาชิก จำนวน 2-3 คน รองลงมาร้อยละ 15.1 จำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป และร้อยละ 8.8 มีจำนวน 1 คน ซึ่งบางครัวเรือนอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งมีผู้อาศัยอยู่ถึง 6 คน โดยเฉลี่ยผู้ชายในครัวเรือน 2.53 คน

1.1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิง จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 40.3 มีจำนวน 2 คน รองลงมาร้อยละ 30.2 จำนวน 3 คน และร้อยละ 11.3 มีจำนวน 4 คนขึ้นไป ซึ่งบางครัวเรือนมีการอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่มีผู้อาศัยอยู่ถึง 5 คน โดยเฉลี่ยผู้หญิงในครัวเรือนจำนวน 2.34 คน

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแยกตามเพศ

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด		
3 คนหรือน้อยกว่า	20	12.6
4-5 คน	94	59.1
6-7 คน	35	22.1
8 คนหรือมากกว่า	10	6.2
Minimum = 2 คน	Maximum = 9 คน	
\bar{X} = 4.92 คน	S.D. = 1.44 คน	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย		
1 คน	14	8.8
2-3 คน	121	76.1
4 คนหรือมากกว่า	24	15.1
Minimum = 1 คน	Maximum = 6 คน	
\bar{X} = 2.53 คน	S.D. = 0.99 คน	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิง		
1 คน	29	18.2
2 คน	64	40.3
3 คน	48	30.2
4 คนหรือมากกว่า	18	11.3
Minimum = 1 คน	Maximum = 5 คน	
\bar{X} = 2.34 คน	S.D. = 0.91 คน	

1.1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นวัยแรงงาน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 52.8 มีสมาชิกที่เป็นวัยแรงงาน จำนวน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 30.2 มีจำนวน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 17.0 มีจำนวน 2 คนลงมา โดยเฉลี่ยจำนวนแรงงานในครัวเรือนจำนวน 3.80 คน

1.1.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่เป็นวัยแรงงาน จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีสมาชิกไม่เป็นวัยแรงงานมีทั้งหมด 104 ครัวเรือน โดยร้อยละ 48.1 มีจำนวน 1 คน ร้อยละ 37.5 มีจำนวน 2 คน ร้อยละ 11.5 มีสมาชิก 3 คน และร้อยละ 2.9 มีจำนวนสมาชิกจำนวน 4 คนขึ้นไป โดยเฉลี่ยจำนวนสมาชิกที่ไม่เป็นวัยแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1.71 คน

ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแยกตามวัยแรงงาน

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นวัย แรงงาน(n=159)		
2 คนหรือน้อยกว่า	27	17.0
3-4 คน	84	52.8
5 คนหรือมากกว่า	48	30.2
Minimum = 1 คน	Maximum = 8 คน	
\bar{X} = 3.80 คน	S.D. = 1.29 คน	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่เป็นวัย แรงงาน (n = 104)		
1 คน	50	48.1
2 คน	39	37.5
3 คน	12	11.5
4 คน หรือมากกว่า	3	2.9
Minimum = 1 คน	Maximum = 5 คน	
$\bar{X} = 1.71$ คน	S.D. = 0.85 คน	

1.1.9 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 98.7 เป็นลูกค้าธกส. รองลงมาร้อยละ 92.5 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 85.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 57.9 เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และร้อยละ 11.9 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรจะเป็นมากกว่า 1 กลุ่ม

ตารางที่ 4.4 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n=159		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร(ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- กลุ่มเกษตรกร	19	11.9
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	136	85.5
- สหกรณ์การเกษตร	147	92.5
- กลุ่มลูกค้า ธกส.	157	98.7
- กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	92	57.9

1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางที่ 4.5-4.14

1.2.1 **พื้นที่ทำนาของเกษตรกร** จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ดังนี้

1) **ขนาดพื้นที่ทำนาทั้งหมดของเกษตรกร** จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 44.0 เกษตรกรมีพื้นที่ 21-40 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.6 มีพื้นที่ 20 ไร่ลงมา ร้อยละ 18.9 มีพื้นที่ 41-60 ไร่ และร้อยละ 7.5 มีพื้นที่ 61 ไร่ขึ้นไป แต่มีเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ทำนาถึง 210 ไร่ พื้นที่ทำนาทั้งหมดโดยเฉลี่ย 33.71 ไร่ต่อครัวเรือน

2) **ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร** จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 71.7 เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด และร้อยละ 28.3 มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าบางส่วน

ตารางที่ 4.5 พื้นที่ทำนาของเกษตรกร

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำนาทั้งหมด (ไร่)		
20 ไร่หรือน้อยกว่า	47	29.6
21-40 ไร่	70	44.0
41-60 ไร่	30	18.9
61 ไร่หรือมากกว่า	12	7.5
Minimum = 5 ไร่	Maximum = 210 ไร่	
\bar{X} = 33.71 ไร่	S.D. = 22.01 ไร่	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เป็นของตนเองทั้งหมด	114	71.7
เป็นของตนเองและเช่าบางส่วน	45	28.3

3) ขนาดพื้นที่ทำนาเป็นของตนเอง จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 42.8 มีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเองขนาดไม่เกิน 21-40 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 37.7 มีพื้นที่ 20 ไร่ลงมา ร้อยละ 15.7 มีพื้นที่ 41-60 ไร่ และร้อยละ 3.8 มีพื้นที่ 61 ไร่ขึ้นไป โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเองเฉลี่ย 29.79 ไร่

4) ขนาดพื้นที่ทำนาที่เกษตรกรเช่าบางส่วน เกษตรกรที่มีการทำนาเช่าบางส่วนจำนวน 46 ราย ร้อยละ 37 มีพื้นที่ทำนาเช่าบางส่วนขนาด 11-20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 26.1 มีพื้นที่ขนาด 6-10 ไร่ ร้อยละ 19.5 มีพื้นที่ขนาด 5 ไร่ลงมา และร้อยละ 17.4 มีพื้นที่ขนาด 21 ไร่ขึ้นไป โดยขนาดพื้นที่เฉลี่ย 13.95 ไร่

ตารางที่ 4.6 ขนาดพื้นที่ทำนา

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเอง (n = 159)		
20 ไร่หรือน้อยกว่า	60	37.7
21-40 ไร่	68	42.8
41-60 ไร่	25	15.7
61 ไร่หรือมากกว่า	6	3.8
Minimum = 4 ไร่	Maximum = 210 ไร่	
\bar{X} = 29.79 ไร่	S.D. = 20.79 ไร่	
ขนาดพื้นที่ทำนาที่เกษตรกรเช่าบางส่วน (n= 46)		
5 ไร่หรือน้อยกว่า	9	19.5
6-10 ไร่	12	26.1
11-20 ไร่	17	37.0
21 ไร่หรือมากกว่า	8	17.4
Minimum = 3 ไร่	Maximum = 35 ไร่	
\bar{X} = 13.95 ไร่	S.D. = 8.24 ไร่	

1.2.2 พาหนะและเครื่องจักรกลทางการเกษตร จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการใช้และการครอบครองพาหนะและเครื่องจักรกลทางการเกษตรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่คือร้อยละ 88.1 มีรถมอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะใช้ในการเกษตร รองลงมาร้อยละ 79.9 มีรถไถเดินตาม ร้อยละ 47.8 มีเครื่องสูบน้ำ ร้อยละ 14.5 มีรถบรรทุก 4 ล้อ ร้อยละ 1.9 มีรถแทรกเตอร์ และมีเพียงร้อยละ 0.6 เท่านั้นที่มีรถบรรทุก 6 ล้อ

ตารางที่ 4.7 พาหนะและเครื่องจักรกลทางการเกษตร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n = 159		
(ตอบคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. รถแทรกเตอร์	3	1.9
2. รถไถเดินตาม	127	79.9
3. เครื่องสูบน้ำ	76	47.8
4. รถบรรทุก 4 ล้อ	23	14.5
5. รถบรรทุก 6 ล้อ	1	0.6
6. รถมอเตอร์ไซด์	140	88.1

1.2.3 การเลี้ยงสัตว์ จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสภาพการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรดังนี้

1) **จำนวนโค** จากการศึกษาเกษตรกรเลี้ยงโคมีจำนวน 97 ครัวเรือน ร้อยละ 57.7 มีจำนวน 5 ตัวลงมา รองลงมาร้อยละ 38.2 มีจำนวน 6-15 ตัว และร้อยละ 4.1 มีจำนวน 16 ตัวขึ้นไป โดยมีจำนวน โคค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.29 ตัว ต่อครัวเรือน

2) **จำนวนกระบือ** จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีการเลี้ยงกระบือทั้งหมด 14 ครัวเรือน ร้อยละ 57.1 มีจำนวน 4-5 ตัว ร้อยละ 28.6 มีจำนวน 3 ตัวและร้อยละ 14.3 มีจำนวน 6 ตัวขึ้นไป โดยจำนวนกระบือเฉลี่ย 4.14 ตัว ต่อครัวเรือน

3) **จำนวนสุกร** จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีการเลี้ยงสุกรจำนวน 36 ครัวเรือน ร้อยละ 69.5 มีจำนวน 3 ตัว ร้อยละ 19.4 มีจำนวน 6 ตัวขึ้นไปและร้อยละ 11.1 มีจำนวน 4-5 ตัว โดยเฉลี่ยจำนวนสุกรประมาณ 4.52 ตัว ต่อครัวเรือน

4) จำนวนเบ็ด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการเลี้ยงเบ็ดจำนวน 30 ครั้วเรือน ร้อยละ 50 มีการเลี้ยงเบ็ดจำนวน 5 ตัวลงมา ร้อยละ 36.7 จำนวน 11 ตัวขึ้นไป และร้อยละ 36.7 มีจำนวน 6-10 ตัว โดยเฉลี่ยจำนวนเบ็ดประมาณ 9.10 ตัวต่อครั้วเรือน

5) จำนวนไก่ จากการศึกษาพบว่า ครั้วเรือนที่มีการเลี้ยงไก่ทั้งหมด 126 ครั้วเรือน ร้อยละ 45.2 มีไก่จำนวน 11-35 ตัว รองลงมา ร้อยละ 32.5 มีไก่จำนวน 8 ตัวขึ้นไป และ ร้อยละ 22.3 มีไก่จำนวน 10 ตัวลงมา โดยเฉลี่ยจำนวนไก่ต่อครั้วเรือนประมาณ 28.34 ตัว

ตารางที่ 4.8 จำนวนสัตว์เลี้ยง

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
โค (n = 97)		
5 ตัวหรือน้อยกว่า	56	57.7
6-15 ตัว	37	38.2
16 ตัวหรือมากกว่า	4	4.1
Minimum = 1 ตัว	Maximum = 73 ตัว	
\bar{X} = 7.29 ตัว	S.D. = 10.43 ตัว	
กระบือ (n = 14)		
3 ตัว	4	28.6
4-5 ตัว	8	57.1
6 ตัวหรือมากกว่า	2	14.3
Minimum = 1 ตัว	Maximum = 8 ตัว	
\bar{X} = 4.14 ตัว	S.D. = 2.18 ตัว	
สุกร (n = 36)		
3 ตัว	25	69.5
4-5 ตัว	4	11.1
6 ตัวหรือมากกว่า	7	19.4
Minimum = 1 ตัว	Maximum = 15 ตัว	
\bar{X} = 4.52 ตัว	S.D. = 4.31 ตัว	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
เปิด (n = 30)		
5 ตัวหรือน้อยกว่า	15	50.0
6 – 10 ตัว	4	13.3
11 ตัวหรือมากกว่า	11	36.7
Minimum = 3 ตัว	Maximum = 20 ตัว	
\bar{X} = 9.10 ตัว	S.D. = 6.70 ตัว	
ไก่ (n=126)		
10 ตัวหรือน้อยกว่า	28	22.3
11-35 ตัว	57	45.2
36 ตัว หรือมากกว่า	41	32.5
Minimum = 4 ตัว	Maximum = 100 ตัว	
\bar{X} = 28.34 ตัว	S.D. = 17.89 ตัว	

1.2.4 แหล่งเงินทุนการเกษตรของเกษตรกร จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตรพบว่าเกษตรกรทั้งหมดใช้เงินทุนตนเองในการทำนา ส่วนแหล่งเงินทุนต่างๆ ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุนในการทำนา พบว่า ร้อยละ 90.6 ใช้เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) รองลงมาคือ ร้อยละ 66.7 ใช้เงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 45.3 ใช้เงินทุนจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 9.4 ใช้เงินทุนจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 6.3 ใช้เงินทุนจากนายทุน และมีเพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้นที่ใช้เงินทุนจากธนาคารพาณิชย์

ตารางที่ 4.9 แหล่งเงินทุนการเกษตร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n = 159		
ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
1. เงินทุนของตนเอง	150	94.3
2. ญาติ พี่น้อง	15	9.4
3. ธกส.	144	90.6
4. ธนาคารพาณิชย์	6	3.8
5. สหกรณ์การเกษตร	72	45.3
6. กู้จากกองทุนหมู่บ้าน	106	66.7
7. กู้จากนายทุน	10	6.3

1.2.5 จำนวนหนี้สินของเกษตรกร จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงหนี้สินในและนอกระบบของเกษตรกร

1) หนี้สินในระบบของเกษตรกร มีเกษตรกรจำนวน 154 คน โดยร้อยละ 53.2 มีหนี้สินจำนวน 100,000 บาทลงมา รองลงมาร้อยละ 35.7 มีหนี้สินจำนวน 100,001-250,000 บาท และร้อยละ 11.1 มีหนี้สินจำนวนมากกว่า 250,001 บาท โดยหนี้สินในระบบของเกษตรกรเฉลี่ย 138,681.55 บาท

2) หนี้สินนอกระบบของเกษตรกร จำนวน 38 คน โดยร้อยละ 60.5 มีหนี้สินจำนวน ระหว่าง 10,001 – 40,000 บาทรองลงมาร้อยละ 28.9 มีหนี้สินจำนวน 10,000 บาทลงมา และร้อยละ 10.6 มีหนี้สินจำนวนมากกว่า 40,000 บาทโดยหนี้สินของเกษตรกรเฉลี่ย 27,276.31 บาท ซึ่งเกษตรกรมีหนี้สินกับนายทุนในหมู่บ้านหรือในตัวอำเภอ

3) หนี้สินทั้งหมดของเกษตรกร เกษตรกรมีหนี้สินทั้งหมด ร้อยละ 52.8 มีหนี้สิน จำนวน ระหว่าง 100,000 บาทลงมา รองลงมาร้อยละ 37.1 จำนวน 100,001-200,000 บาท ร้อยละ 10.1 จำนวน 200,001 บาทขึ้นไปโดยหนี้สินทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 172,795.30 บาท

ตารางที่ 4.10 จำนวนหนี้สินของเกษตรกร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
หนี้สินในระบบของเกษตรกรต่อปี (n = 154)		
100,000 บาทหรือน้อยกว่า	82	53.2
100,001-250,000 บาท	55	35.7
250,001 บาท หรือมากกว่า	17	11.1
Minimum = 3,000 บาท	Maximum = 1,200,000 บาท	
\bar{X} = 138,681.55 บาท	S.D. = 141,574.71 บาท	
หนี้สินนอกระบบของเกษตรกรต่อปี (n = 38)		
10,000 บาทหรือน้อยกว่า	11	28.9
10,001 – 40,000 บาท	23	60.5
40,001 บาทหรือมากกว่า	4	10.6
Minimum = 3,000 บาท	Maximum = 200,000 บาท	
\bar{X} = 27,276.31 บาท	S.D. = 32,224.86 บาท	
หนี้สินทั้งหมดของเกษตรกรต่อปี (n=159)		
100,000 บาทหรือน้อยกว่า	84	52.8
100,001-200,000 บาท	59	37.1
200,001- บาท หรือมากกว่า	16	10.1
Minimum = 3,500 บาท	Maximum = 3,000,000 บาท	
\bar{X} = 172,795.30 บาท	S.D. = 141,630.03 บาท	

1.2.6 รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกร จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงรายได้ในภาคเกษตรของเกษตรกรดังนี้

1) รายได้จากผลผลิตทางพืช จากการศึกษพบว่า ร้อยละ 49.7 ของเกษตรกรมีรายได้ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 27.7 มีรายได้ 50,000 บาท ลงมา และร้อยละ 22.6 มีรายได้มากกว่า 100,001 บาทขึ้นไป ทั้งนี้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตด้านพืชเฉลี่ย 83,783.64 บาท

2) รายได้จากผลผลิตทางสัตว์ เกษตรกรที่มีรายได้จากผลผลิตด้านสัตว์ จำนวน 110 คน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 54.5 มีรายได้ 10,000 บาทลงมา ร้อยละ 40 มีรายได้ 10,001-15,000 บาทและร้อยละ 5.5 มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป รายได้เฉลี่ยจากผลผลิตด้านสัตว์ 14,946.36 บาท

3) รายได้จากการทำประมง เกษตรกรที่มีรายได้จากการทำประมงจำนวน 91 คน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 69.2 มีรายได้ 5,000 บาทลงมา รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีรายได้ 5,001-15,000 บาทและร้อยละ 5.5 มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป โดยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 7,405.36 บาท

ตารางที่ 4.11 รายได้ในภาคการเกษตร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากผลผลิตทางพืช (n = 159)		
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	44	27.7
50,001-100,000 บาท	79	49.7
100,001 บาท หรือมากกว่า	36	22.6
Minimum = 11,200 บาท	Maximum = 650,000 บาท	
\bar{X} = 83,783.64 บาท	S.D. = 73,312.50 บาท	
รายได้จากผลผลิตทางสัตว์ (n=110)		
10,000 บาทหรือน้อยกว่า	60	54.5
10,001-15,000 บาท	44	40.0
15,001หรือมากกว่า	6	5.5
Minimum = 1,000 บาท	Maximum = 150,000 บาท	
\bar{X} = 14,946.36 บาท	S.D. = 17,128.29 บาท	
รายได้จากผลผลิตทางประมง (n=91)		
5,000 บาทหรือน้อยกว่า	63	69.2
5,001 – 15,000 บาท	23	25.3
15,001 บาท หรือมากกว่า	5	5.5
Minimum = 1,000 บาท	Maximum = 50,000 บาท	
\bar{X} = 7,405.36 บาท	S.D. = 10,176.17 บาท	

4) รายได้รวมทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 46.5 เกษตรกร มีรายได้รวมทางการเกษตร 50,001-100,000 บาท ส่วนอีกร้อยละ 32.7 มีรายได้รวม 100,001 บาท ขึ้นไป และร้อยละ 20.8 มีรายได้ 50,000 บาทลงมา รายได้รวมทางการเกษตรของเกษตรกร โดยเฉลี่ย 98,362.26 บาท

ตารางที่ 4.12 รายได้รวมในภาคการเกษตร

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
รายได้รวมในภาคการเกษตร		
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	33	20.8
50,001-100,000 บาท	74	46.5
100,001 บาท หรือมากกว่า	52	32.7
Minimum = 11,200 บาท	Maximum = 692,000 บาท	
\bar{X} = 98,362.26 บาท	S.D. = 73,312.50 บาท	

1.2.7 รายได้นอกภาคเกษตรของเกษตรกร จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการศึกษาค้างนี้

1) รายได้จากการทำงานรับจ้าง เกษตรกรเมื่อว่างจากการทำนาได้เดินทางไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ในต่างจังหวัด จำนวน 79 คน เกษตรกรร้อยละ 87.3 มีรายได้ 10,000 บาทลงมา รองลงมาร้อยละ 11.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท ร้อยละ 1.3 มีรายได้ 50,001 บาทขึ้นไป เกษตรกรมีรายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 11,136.70 บาท

2) รายได้จากสินค้าหัตถกรรม มีจำนวนเกษตรกรที่มีรายได้จากสินค้าหัตถกรรม เช่น ทอผ้าไหม และเครื่องจักสาน จำนวน 40 คน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจำนวนร้อยละ 45.0 มีรายได้ 500 บาทลงมา มี รองลงไปคือร้อยละ 35 มีรายได้ระหว่าง 501-3,000 บาทและ ร้อยละ 20 และเกษตรกรที่มีรายได้ 3,001 บาทขึ้นไป เกษตรกรมีรายได้จากสินค้าหัตถกรรมเฉลี่ย 1,977.50 บาท

3) รายได้รวมนอกภาคการเกษตร เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน 110 ราย จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 87.3 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทลงมา ร้อยละ 7.3 มีรายได้ 20,001-150,000 บาท ร้อยละ 5.4 มีรายได้ 150,001 บาทขึ้นไป โดยมีรายได้เฉลี่ยนอกภาคการเกษตรรวมเฉลี่ย 36,345.45 บาท

ตารางที่ 4.13 รายได้นอกภาคเกษตร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการรับจ้าง (n=79)		
10,000 บาทหรือน้อยกว่า	69	87.3
10,001 – 50,000 บาท	9	11.4
50,001 บาท หรือมากกว่า	1	1.3
Minimum = 1,000 บาท	Maximum = 300,000 บาท	
\bar{X} = 11,136.70 บาท	S.D. = 33,899.90 บาท	
รายได้จากสินค้าหัตถกรรม (n=40)		
500 บาทหรือน้อยกว่า	18	45.0
501 – 3,000 บาท	14	35.0
3,001 บาท หรือมากกว่า	8	20.0
Minimum = 100 บาท	Maximum = 15,000 บาท	
\bar{X} = 1,977.50 บาท	S.D. = 2,722.98 บาท	
รายได้รวมนอกภาคการเกษตร (n=110)		
20,000 บาทหรือน้อยกว่า	96	87.3
20,001-150,000 บาท	8	7.3
150,001 บาท หรือมากกว่า	6	5.4
Minimum = 100 บาท	Maximum = 803,000 บาท	
\bar{X} = 36,345.45 บาท	S.D. = 136,209.30 บาท	

1.2.8 รายได้รวมของเกษตรกร จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 46.5 ของเกษตรกร มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท รองลงไปคือร้อยละ 32.7 มีรายได้รวม 50,001 บาท ขึ้นไปและร้อยละ 20.8 มีรายได้รวม 50,000 บาทลงมา รายได้รวมของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 98,362.26 บาท

ตารางที่ 4.14 รายได้รวมของเกษตรกร

n = 159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	33	20.8
50,001 – 100,000 บาท	74	46.5
100,001 บาท หรือมากกว่า	52	32.7
Minimum = 11,200 บาท	Maximum = 998,000 บาท	
\bar{X} = 98,362.26 บาท	S.D. = 80,475.05 บาท	

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยแสดงเป็นค่าจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย สูงสุด ต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4.15-4.32

2.1 พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา พบว่า ร้อยละ 39.6 เกษตรกรมีพื้นที่ทำนา 21- 40 ไร่ ร้อยละ 30.2 เกษตรกรปลูกข้าว 20 ไร่ลงมาและ 40 ไร่ขึ้นไป พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 34.72 ไร่

2.2 ลักษณะสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.9 ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบทุ่งกว้าง รองลงมาร้อยละ 11.3 เป็นที่ราบลุ่ม และร้อยละ 9.5 เป็นที่ดอน

2.3 ลักษณะเนื้อดิน พบว่าส่วนมาก ร้อยละ 95 เป็นดินร่วนปนทราย รองลงมาร้อยละ 3.1 เป็นดินทรายและ ร้อยละ 3.9 เป็นดินร่วนเหนียว

2.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร พบว่า ร้อยละ 77.4 ใช้น้ำฝนอย่างเดียว ร้อยละ 20.1 ใช้น้ำจากน้ำฝนและสูบน้ำจากห้วยธรรมชาติและร้อยละ 2.5 เกษตรกรใช้น้ำฝนและสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

2.5 สระน้ำในไร่นาของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 68.6 เกษตรกรมีสระเก็บน้ำในไร่นา และร้อยละ 31.4 เกษตรกรไม่มีสระเก็บน้ำในไร่นา

2.6 บ่อน้ำในไร่นาของเกษตรกร จากเกษตรกรจำนวน 109 ราย ที่มีบ่อน้ำในไร่นา ร้อยละ 48.6 เกษตรกรมีบ่อน้ำในไร่นาครัวเรือนละ 1 บ่อ ร้อยละ 38.6 มีจำนวน 2 บ่อ และร้อยละ 12.8 มี 3 บ่อขึ้นไป โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีสระเก็บน้ำในไร่นาจำนวน 1.68 บ่อ

ตารางที่ 4.15 สภาพพื้นที่นาของเกษตรกร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n = 159		
พื้นที่ปลูกข้าวในปีที่ผ่านมา		
20 ไร่หรือน้อยกว่า	48	30.2
21-40 ไร่	63	39.6
41 ไร่ขึ้นไป	48	30.2
Minimum = 5 ไร่	Maximum = 210 ไร่	
\bar{X} = 34.72 ไร่	S.D. = 22.82 ไร่	
ลักษณะสภาพพื้นที่		
ที่ดอน	15	9.5
ที่ราบลุ่ม	18	11.3
ที่ราบทุ่งกว้าง	126	79.2
ลักษณะเนื้อดิน		
ดินทราย	5	3.1
ดินร่วนเหนียว	3	1.9
ดินร่วนปนทราย	151	95.0
แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร		
ใช้น้ำฝนอย่างเดียว	123	77.4
ใช้น้ำฝนและสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	4	2.5
ใช้น้ำฝนและสูบน้ำจากห้วยธรรมชาติ	32	20.1
สระเก็บน้ำในไร่นา (ความจุไม่ต่ำกว่า 1,260 ลบ.ม)		
ไม่มี	50	31.4
มี	109	68.6
บ่อน้ำในไร่นา (n = 109)		
1 บ่อ	53	48.6
2 บ่อ	42	38.6
3 บ่อขึ้นไป	14	12.8
Minimum = 1 บ่อ	Maximum = 4 บ่อ	
\bar{X} = 1.68 บ่อ	S.D. = 0.81 บ่อ	

2.7 ฤดูกาลที่ปลูกข้าว เกษตรกรทั้งหมดปลูกเฉพาะข้าวนาปี

2.8 วิธีปลูก ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.9 เกษตรกรปลูกข้าวโดยวิธีหว่านข้าวแห้งอย่างเดียว ร้อยละ 10.1 ปลูกข้าวโดยทั้งสองวิธี และร้อยละ 5.0 ปลูกข้าวโดยวิธีปักดำอย่างเดียว

ตารางที่ 4.16 ฤดูกาลและวิธีการปลูกข้าว

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ฤดูกาลที่ปลูกข้าวปลูก เฉพาะฤดูนาปี	159	100.0
วิธีการปลูกข้าว (n=159)		
ปักดำอย่างเดียว	8	5.0
หว่านข้าวแห้งอย่างเดียว	135	84.9
ทั้งสองวิธี	16	10.1

n=159

2.9 ชนิดข้าวที่ปลูก จากการศึกษาพบว่า ส่วนมากร้อยละ 84.9 ปลูกข้าวเจ้าอย่างเดียว และร้อยละ 15.1 ปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า

2.10 พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก เกษตรกรทุกคนปลูกพันธุ์ดอกมะลิ 105 และปลูกพันธุ์อื่นด้วย คือร้อยละ 13.2 ปลูกพันธุ์ กข.6 ด้วย ร้อยละ 7.5 ปลูกพันธุ์ กข.15 ด้วยและร้อยละ 1.3 ปลูกข้าวเหนียวสันป่าตองด้วย

2.11 อัตราเมล็ดพันธุ์นาดำที่ใช้ต่อไร่ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำนาดำ จำนวน 24 ราย ร้อยละ 33.3 ใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 7 และ 9 กิโลกรัมขึ้นไป ร้อยละ 25 ใช้อัตรา 8 กิโลกรัม และร้อยละ 8.4 ใช้อัตรา 6 กิโลกรัมลงมา โดยเฉลี่ย 7.95 กิโลกรัมต่อไร่

2.12 อัตราเมล็ดพันธุ์นาหว่านที่ใช้ต่อไร่ เกษตรกรที่ทำนาหว่านจำนวน 151 ราย ร้อยละ 54.3 ใช้อัตรา 25 กิโลกรัมลงมา ร้อยละ 40.4 ใช้อัตรา 26-30 กิโลกรัมและร้อยละ 5.3 ใช้อัตรา 31 กิโลกรัมขึ้นไป อัตราเมล็ดพันธุ์ที่ใช้โดยเฉลี่ย 26.60 กิโลกรัมต่อไร่

2.13 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 84.9 เก็บไว้เอง ร้อยละ 66.7 จากทางราชการ ร้อยละ 8.8 จากพ่อค้า และร้อยละ 5.7 จากเพื่อนบ้าน

ตารางที่ 4.17 ชนิดและพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดข้าวที่ปลูก		
ข้าวเจ้าอย่างเดียว	135	84.9
ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า	24	15.1
พันธุ์ข้าว ที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กข. 6	21	13.2
ข้าวดอกมะลิ 105	159	100
กข. 15	12	7.5
สันป่าตอง	2	1.3
อัตราเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ขนาดำ (n = 24)		
6 กก.หรือน้อยกว่า	2	8.4
7 กก.	8	33.3
8 กก.	6	25.0
9 กก.หรือมากกว่า	8	33.3
Minimum = 5 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 10 กิโลกรัมต่อไร่	
$\bar{X} = 7.95$ กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 1.46 กิโลกรัมต่อไร่	
อัตราเมล็ดพันธุ์นาหว่านข้าวแห้ง (n151)		
25 กก.หรือน้อยกว่า	82	54.3
26-30 กก.	61	40.4
31 กก.หรือมากกว่า	8	5.3
Minimum = 13 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 35 กิโลกรัมต่อไร่	
$\bar{X} = 26.60$ กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 4.41 กิโลกรัมต่อไร่	
แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n=159)		
ทางราชการ	106	66.7
พ่อค้า	14	8.8
เก็บไว้เอง	135	84.9
เพื่อนบ้าน	9	5.7

2.14 ช่วงเวลาที่หว่านกล้า ร้อยละ 54.2 ทำการตกล้ำในเดือนพฤษภาคม ส่วนที่เหลือจะตกล้ำในเดือนมิถุนายน

2.15 ช่วงเวลาที่หว่านข้าว เกษตรกรมากกว่าครึ่งจะทำการหว่านข้าวแห้งในเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 64.2 รองลงมา เดือนเมษายน ร้อยละ 31.8 และเดือนมิถุนายน ร้อยละ 4

ตารางที่ 4.18 ช่วงเวลาตกล้ำและ/หว่านข้าว

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่ตกล้ำ (n = 24)		
พฤษภาคม	13	54.2
มิถุนายน	11	45.8
ช่วงเวลาที่หว่านข้าว (n = 151)		
เมษายน	48	31.8
พฤษภาคม	97	64.2
มิถุนายน	6	4.0

2.16 การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกข้าว จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 90.6 มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยไม่เผาตอซัง ร้อยละ 89.3 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 32.7 โดยปลูกพืชปุ๋ยสด ร้อยละ 6.3 ปรับปรุงบำรุงดินโดยปลูกพืชหมุนเวียน ร้อยละ 2.5 ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน

ตารางที่ 4.19 การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกข้าว

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n = 159		
การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกข้าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน	4	2.5
บำรุงดินโดยไม่เผาตอซัง	144	90.6
บำรุงดินโดยปลูกพืชปุ๋ยสด	52	32.7
บำรุงดินโดยปลูกพืชหมุนเวียน	10	6.3
ปรับปรุงบำรุงดินโดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์	142	89.3

2.17 การจัดการน้ำหลังหว่านปุ๋ย จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนมากร้อยละ 87.4 ชั่งน้ำไว้ในพื้นที่นา มากกว่า 3 วัน และร้อยละ 12.6 ชั่งน้ำไว้ในพื้นที่นา 1 – 3 วัน

2.18 การจัดการน้ำในแปลงนา ส่วนมากร้อยละ 59.7 มีการรักษาระดับน้ำแต่ทำไม่ได้ตลอดฤดูร้อยละ 22.1 มีการรักษาระดับน้ำได้ตลอดฤดูและร้อยละ 18.2 ไม่มีการรักษาระดับน้ำ

ตารางที่ 4.20 การจัดการน้ำในแปลงนา

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการน้ำหลังหว่านปุ๋ย		
ชั่งน้ำไว้ในพื้นที่นา 1 – 3 วัน	20	12.6
ชั่งน้ำไว้ในพื้นที่นา มากกว่า 3 วัน	139	87.4
การจัดการน้ำในแปลงนา		
ไม่มีการรักษาระดับน้ำ	29	18.2
มีการรักษาระดับน้ำแต่ทำไม่ได้ตลอดฤดู	95	59.7
มีการรักษาระดับน้ำได้ตลอดฤดู	35	22.1

2.19 การป้องกันกำจัดวัชพืชในนาข้าว ส่วนมากร้อยละ 98.7 ป้องกันโดยหว่านข้าวแน่น (ใช้เมล็ดพันธุ์มาก) ร้อยละ 78.6 มีการกำจัดโดยใช้มือถอน ร้อยละ 56.0 โดยใช้ระดับน้ำคุมวัชพืช ร้อยละ 1.9 มีการกำจัดโดยใช้สารเคมีและร้อยละ 1.3 ไม่มีการกำจัด

ตารางที่ 4.21 การป้องกันกำจัดวัชพืช

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การป้องกันกำจัดวัชพืชในนาข้าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีการป้องกันและกำจัดวัชพืช	2	1.3
มีการป้องกัน โดยหว่านข้าวแน่น	157	98.7
มีการกำจัด โดยใช้ระดับน้ำคุมวัชพืช	89	56.0
มีการกำจัด โดยใช้มือถอน	125	78.6
มีการกำจัด โดยใช้สารเคมี	3	1.9

2.20 ปุ๋ยที่ใช้ในการผลิตข้าว จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดในการผลิตข้าว รองลงมาร้อยละ 84.3 ใช้ปุ๋ยคอก ร้อยละ 55.3 ใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และร้อยละ 23.9 ใช้ปุ๋ยหมัก

2.21 ช่วงระยะเวลาที่ใส่ปุ๋ยหมัก ร้อยละ 23.9 ใช้ในช่วงระยะเตรียมดิน ร้อยละ 4.4 ใช้ระยะแตกกอ ร้อยละ 2.5 ใช้พร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าว ร้อยละ 0.6 ใช้ระยะข้าวเริ่มสร้างรวง

2.22 อัตราปุ๋ยหมักที่ใช้ต่อไร่ ร้อยละ 42.1 อัตรา 300 กิโลกรัมลงมา ร้อยละ 36.8 อัตรา 301-500 กิโลกรัมและร้อยละ 21.1 อัตรามากกว่า 500 กิโลกรัมโดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้ปุ๋ยหมักอัตรา 436.84 กิโลกรัม

ตารางที่ 4.22 การใช้ปุ๋ยในการผลิตข้าว

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ปุ๋ยที่ใช้ในการผลิตข้าว(ตอบได้มากกว่า1ข้อ) (n=159)		
ปุ๋ยหมัก	38	23.9
ปุ๋ยคอก	134	84.3
ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	159	100
น้ำหมักชีวภาพ	88	55.3
ช่วงระยะเวลาที่ใส่ปุ๋ยหมัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n=38)		
เตรียมดิน	38	23.9
พร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าว	4	2.5
ระยะแตกกอ	7	4.4
ระยะข้าวเริ่มสร้างรวงอ่อน	1	0.6
อัตราปุ๋ยหมักที่ใช้ (n=38)		
300 กก.หรือน้อยกว่า	16	42.1
301-500 กก.	14	36.8
501 หรือมากกว่า	8	21.1
Minimum = 100 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 1,000 กิโลกรัมต่อไร่	
\bar{X} = 436.84 กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 242.92 กิโลกรัมต่อไร่	

2.23 ช่วงระยะเวลาที่ใส่ปุ๋ยคอก เกษตรกรร้อยละ 81.1 ใช้ในช่วงระยะเตรียมดิน ร้อยละ 7.5 ใช้ระยะกล้า ร้อยละ 4.4 ใช้พร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าว ร้อยละ 1.9 ใช้ระยะข้าวแตกกอ

2.24 อัตราปุ๋ยคอกที่ใช้ต่อไร่ ร้อยละ 47 ใช้อัตรา 300 กิโลกรัมลงมา ร้อยละ 44.8 ใช้อัตรา 301-500 กิโลกรัม ร้อยละ 5.9 ใช้อัตรามากกว่า 700 กิโลกรัมและร้อยละ 2.3 ใช้อัตรา 501-700 กิโลกรัม โดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้ปุ๋ยคอกในอัตรา 398.28 กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ 4.23 การใช้ปุ๋ยคอก

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงระยะเวลาที่ใส่ปุ๋ยคอก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n=159)		
เตรียมดิน	129	81.1
พร้อมหว่านกล้า /หว่านข้าว	7	4.4
ระยะกล้า	12	7.5
ระยะแตกกอ	3	1.9
อัตราปุ๋ยคอกที่ใช้ (n=134)		
300 กก.หรือน้อยกว่า	63	47.0
301-500 กก.	60	44.8
501-700	3	2.3
มากกว่า 700 กก	8	5.9
Minimum = 100 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 1,500 กิโลกรัมต่อไร่	
\bar{X} = 398.28 กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 203.75 กิโลกรัมต่อไร่	

2.25 ช่วงระยะเวลาที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดพร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าว ใช้เพิ่มระยะแตกกอ ร้อยละ 18.2 ใช้ระยะข้าวกำลังตั้งท้องและเริ่มสร้างรวงอ่อนร้อยละ 5.0 และใช้ในระยะกล้าร้อยละ 1.9

2.26 อัตราปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่ใช้ต่อไร่ ร้อยละ 87.4 ใช้อัตรา 51 กิโลกรัมลงมา ร้อยละ 8.2 อัตรามากกว่า 60 กิโลกรัมขึ้นไปและร้อยละ 4.4 ใช้อัตรา 51-60 กิโลกรัม โดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา 56.10 กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ 4.24 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงระยะเวลาที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หว่านพร้อมตกกล้า/หว่านข้าว	159	100
ระยะกล้า	3	1.9
ระยะแตกกอ	29	18.2
ระยะสร้างรวงอ่อน	8	5
ระยะตั้งท้อง	8	5
อัตราปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้		
50 กก.หรือน้อยกว่า	139	87.4
51-60 กิโลกรัม	7	4.4
มากกว่า 61 กิโลกรัม	13	8.2
Minimum = 50 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 200 กิโลกรัมต่อไร่	
\bar{X} = 56.10 กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 19.21 กิโลกรัมต่อไร่	

2.27 ช่วงระยะเวลาที่ใส่น้ำหมักชีวภาพ ร้อยละ 52.2 ใช้ระยะแตกกอ ร้อยละ 50.3 ใช้ระยะเริ่มสร้างรวงอ่อน ร้อยละ 40.3 ใช้ระยะตั้งท้อง ร้อยละ 28.9 ใช้ระยะกล้า ร้อยละ 13.2 พร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าวและร้อยละ 4.4 ใช้ระยะเตรียมดิน

2.28 อัตราน้ำหมักชีวภาพที่ใช้ต่อไร่ ร้อยละ 57.9 ใช้อัตรา 20 ลิตรลงมา ร้อยละ 39.9 อัตรา 21-30 ลิตรและร้อยละ 1.1 ใช้อัตรา 31-40 และ 41 ลิตรขึ้นไป โดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในอัตรา 23.13 ลิตรต่อไร่

ตารางที่ 4.25 การใส่น้ำหมักชีวภาพ

n=88		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงระยะเวลาที่ใส่น้ำหมักชีวภาพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เตรียมดิน	7	4.4
พร้อมหว่านกล้า/หว่านข้าว	21	13.2
ระยะกล้า	46	28.9
ระยะแตกกอ	83	52.2
ระยะข้าวเริ่มสร้างรวงอ่อน	80	50.3
ระยะข้าวกำลังตั้งท้อง	64	40.3
อัตราปุ๋ยที่น้ำหมักชีวภาพที่ใช้		
20 ลิตรหรือน้อยกว่า	51	57.9
21-30 ลิตร	35	39.9
31-40 ลิตร	1	1.1
มากกว่า 41 ลิตรหรือมากกว่า	1	1.1
Minimum = 10 ลิตรต่อไร่	Maximum = 80 ลิตรต่อไร่	
\bar{X} = 23.13 ลิตรต่อไร่	S.D. = 8.44 ลิตรต่อไร่	

2.29 การเตรียมการก่อนหว่านปุ๋ย จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 84.9 มีการช่อมคั้ันนาและร้อยละ 72.3 มีการกำจัดวัชพืช

2.30 การพิจารณาระดับน้ำในนา ก่อนหว่านปุ๋ย จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 44 มีการพิจารณา โดยระบายน้ำออก ให้น้ำขังประมาณ 5 – 10 ซม ร้อยละ 30.2 มีการพิจารณาหากมีน้ำถึงหว่านปุ๋ยแต่ไม่ค้ำนึ่งถึงว่าน้ำมีปริมาณเท่าใด และร้อยละ 25.8 ไม่มีการพิจารณา

ตารางที่ 4.26 การเตรียมการก่อนหว่านปุ๋ย

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การเตรียมการก่อนหว่านปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีการช่อมคั้ันนา	135	84.9
มีการกำจัดวัชพืช	115	72.3
การพิจารณาระดับน้ำในนา ก่อนหว่านปุ๋ย		
ไม่มีการพิจารณา	41	25.8
มีการพิจารณาหากมีน้ำถึงหว่านปุ๋ยแต่ไม่ค้ำนึ่งถึงว่าน้ำมีปริมาณเท่าใด	48	30.2
มีการพิจารณา โดยระบายน้ำออก ให้น้ำขังประมาณ 5 – 10 ซม.	70	44.0

2.31 การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 37.1 มีการป้องกันกำจัด โดยการสำรวจตรวจนับศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติก่อนตัดสินใจใช้สารเคมี ร้อยละ 30.2 ไม่มีการป้องกันกำจัด ร้อยละ 23.3 มีการป้องกันกำจัด โดยใช้สารสกัดสมุนไพร ร้อยละ 5 ใช้วิธีกล เช่น ไฟล่อ หรือจับทำลาย ร้อยละ 4.4 มีการป้องกันกำจัด โดยใช้สารเคมีทันทีที่พบ

ตารางที่ 4.27 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

(n=159)		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีการป้องกันกำจัด	48	30.2
มีการป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมีทันทีที่พบ	7	4.4
มีการป้องกันกำจัดโดยการสำรวจตรวจนับศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติก่อนตัดสินใจใช้สารเคมี	59	37.1
ใช้วิธีการ เช่น ไฟล่อ หรือจับทำลาย	8	5.0
มีการป้องกันกำจัดโดยใช้สารสกัดสมุนไพร	37	23.3

2.32 การตัดสินใจเก็บเกี่ยวข้าว จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 46.6 พิจารณาจากเมล็ดข้าวว่าแก่สุกทั้งรวง ร้อยละ 30.8 พิจารณาจากสภาพต้นข้าวและรวงข้าวและร้อยละ 22.6 พิจารณาจากอายุข้าวหลังจากข้าวออกดอกประมาณ 25-30 วัน

2.33 การเก็บเกี่ยว ร้อยละ 92.5 ใช้รถเกี่ยวนวด ร้อยละ 4.4 ใช้ทั้งแรงงานคนและรถเกี่ยวนวด ร้อยละ 3.1 ใช้แรงงานคน

ตารางที่ 4.28 การเก็บเกี่ยว

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การตัดสินใจเก็บเกี่ยวข้าว		
พิจารณาจากสภาพต้นข้าวและรวงข้าว	49	30.8
พิจารณาจากอายุข้าวหลังจากข้าวออกดอกประมาณ 25-30 วัน	36	22.6
พิจารณาจากเมล็ดข้าวว่าสุกแก่ทั้งรวง	74	46.6
การเก็บเกี่ยว		
ใช้แรงงานคน	5	3.1
ใช้รถเกี่ยวนวด	147	92.5
ใช้ทั้งแรงงานคนและรถเกี่ยวนวด	7	4.4

2.34 การนวดข้าว ร้อยละ 95.6 ใช้เครื่องนวด (รถเกี่ยวนวด) ร้อยละ 4.4 ใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องนวด

2.35 ช่วงเวลาที่ตากข้าวไว้ในนาก่อนรวบรวมเพื่อร่อนนวดกรณีใช้คนเกี่ยว เกษตรกรจำนวน 5 รายที่เกี่ยวข้องด้วยแรงคนจากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 60 ตาก 1 วัน ร้อยละ 20 ตาก 2 และ 3 วัน โดยเฉลี่ยตากแดดก่อนนวด 1-2 วัน โดยเฉลี่ยตากข้าว 1.60 วัน

2.36 ช่วงเวลาที่ตากข้าวก่อนเก็บรักษาหรือจำหน่าย ร้อยละ 56.6 ตาก 3 วัน ร้อยละ 37.1 ตาก 4 วันและร้อยละ 6.3 ตาก 2 วัน โดยเฉลี่ยตากข้าว 3.35 วัน

ตารางที่ 4.29 การนวดและการตากข้าว

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การนวดข้าว (n=159)		
ใช้เครื่องนวด	152	95.6
คนและเครื่อง	7	4.4
ช่วงเวลาที่ตากข้าวไว้ในนาก่อนรวบรวมเพื่อร่อนนวดกรณีใช้คนเกี่ยว (n=5)		
1 วัน	3	60.0
2 วัน	1	20.0
3 วัน	1	20.0
Minimum = 1 วัน	Maximum = 3 วัน	
\bar{X} = 1.60 วัน	S.D. = 0.89 วัน	
ช่วงเวลาที่ตากข้าวก่อนเก็บรักษาหรือจำหน่าย (n=159)		
2 วัน		
3 วัน	10	6.3
4 วัน	90	56.6
	59	37.1
Minimum = 2 วัน	Maximum = 5 วัน	
\bar{X} = 3.35 วัน	S.D. = .68	

2.37 การเก็บรักษาเมล็ดข้าวเปลือก พบว่าร้อยละ 94.3 เก็บไว้ในยุ้งฉางและร้อยละ 5.7 เก็บไว้ใต้ถุนบ้าน

2.38 การเก็บรักษาข้าวเปลือก พบว่าร้อยละ 75.5 เทกอง ร้อยละ 15.7 เก็บไว้ในกระสอบป่านและร้อยละ 8.8 เก็บไว้ในกระสอบปุย

2.39 สภาพยุ้งฉาง ร้อยละ 54.7 ป้องกันนกหรือหนูไม่ได้ ร้อยละ 45.3 ป้องกันนกหรือหนูได้

ตารางที่ 4.30 การเก็บรักษาข้าวเปลือก

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การเก็บรักษาเมล็ดข้าวเปลือก		
เก็บไว้ในยุ้งฉาง	150	94.3
เก็บไว้ใต้ถุนบ้านหรืออื่นๆ	9	5.7
การเก็บรักษาข้าวเปลือก		
กระสอบปุย	14	8.8
กระสอบป่าน	25	15.7
เทกอง	120	75.5
สภาพยุ้งฉาง		
ป้องกันนกหรือหนูได้	72	45.3
ป้องกันนกหรือหนูไม่ได้	87	54.7

2.40 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูกข้าวต่อไร่ จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 61 ค่าลงทุน 1,500 บาทลงมา ร้อยละ 30.2 ค่าลงทุน 1,501-2,001 บาท และร้อยละ 3.8 ค่าลงทุน 2,000 บาทขึ้นไป โดยค่าลงทุนในการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 1,522.98 บาท

2.41 ผลผลิตที่ได้ ร้อยละ 50.9 ผลผลิต 301-350 กก. ร้อยละ 28.3 ผลผลิต 351 กิโลกรัมขึ้นไปและร้อยละ 20.8 ผลผลิต 300 กิโลกรัมลงมาโดยผลผลิตเฉลี่ย 346.32 กิโลกรัมต่อไร่

2.42 การจัดการผลผลิตส่วนที่เหลือจากเก็บไว้บริโภค เกษตรกรร้อยละ 79.9 นำเข้าโครงการรับจํานําของรัฐบาล ร้อยละ 56.6 ทயอยขายเมื่อต้องการใช้เงินและร้อยละ 1.3 ขายหมดทันทีเมื่อนวดเสร็จ

ตารางที่ 4.31 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและผลผลิตที่ได้

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูกข้าว		
1,500 บาทหรือต่ำกว่า	97	61.0
1,501-2,000 บาท	48	30.2
2,001 บาทหรือมากกว่า	14	8.8
Minimum = 500 บาทต่อไร่	Maximum = 2,500 บาทต่อไร่	
\bar{X} = 1,522.98 บาทต่อไร่	S.D. = 405.40 บาทต่อไร่	
ผลผลิตที่ได้		
300 กิโลกรัมหรือน้อยกว่า	33	20.8
301-350 กิโลกรัม	81	50.9
351 กิโลกรัมหรือมากกว่า	45	28.3
Minimum = 250 กิโลกรัมต่อไร่	Maximum = 450 กิโลกรัมต่อไร่	
\bar{X} = 346.32 กิโลกรัมต่อไร่	S.D. = 44.14 กิโลกรัมต่อไร่	
การจัดการผลผลิตส่วนที่เหลือจากเก็บไว้บริโภค		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ขายหมดทันทีเมื่อนวดเสร็จ	2	1.3
ทยอยขายเมื่อต้องการใช้เงิน	90	56.6
นำเข้าโครงการรับจํานําของรัฐบาล	127	79.9

2.43 สถานที่จำหน่ายผลผลิตส่วนมาก เกษตรกรจะขายผลผลิตส่วนมาก ร้อยละ 95.6 สหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 4.4 ร้านค้าในอำเภอ

2.44 วิธีการจำหน่าย ร้อยละ 99.4 จำหน่ายเป็นเป็นกิโลกรัม และร้อยละ 0.6 ขายเป็นเป็นถัง

2.45 ราคาผลผลิตข้าว ร้อยละ 48.4 จำหน่ายกิโลกรัมๆ ละ 8 บาท และร้อยละ 45.9 จำหน่ายกิโลกรัมๆ ละ 9 บาทขึ้นไป ร้อยละ 5.7 จำหน่ายกิโลกรัมละ 7 บาทลงมา โดยเฉลี่ย เกษตรกรจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 8.12 บาท

ตารางที่ 4.32 การจำหน่ายผลผลิต

n=159		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่จำหน่ายผลผลิตส่วนมาก		
ร้านค้าในอำเภอ	7	4.4
สหกรณ์การเกษตร	152	95.6
วิธีการจำหน่าย		
เป็นกิโลกรัม	158	99.4
เป็นถัง	1	0.6
ราคาผลผลิตข้าว		
7 บาทหรือต่ำกว่า	9	5.7
8 บาท	77	48.4
9 บาทหรือมากกว่า	73	45.9
Minimum = 5 บาทต่อกิโลกรัม	Maximum = 9 บาทต่อกิโลกรัม	
\bar{X} = 8.12 บาทต่อกิโลกรัม	S.D. = 0.49 บาทต่อกิโลกรัม	

ตอนที่ 3 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เจตคติต่อการปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรด้วย ค่าร้อยละ และการจัดอันดับ ดังตารางที่ 4.33

จากตารางที่ 4.34 แสดงผล การจัดระดับเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 เจตคติต่อการจัดการต่อซัง จากการศึกษาพบว่า ระดับการเห็นด้วยของเกษตรกรอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 63.4) ระดับเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 23.7) ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 7.2) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.0) และระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 1.7) โดยระดับการเห็นด้วยมากที่สุดคือ การไถกลบต่อซังถือเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน (ร้อยละ 67.9)

3.2 เจตคติต่อการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 71.2) ระดับเห็นด้วยมากและระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 11.9) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุดและระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 2.6) ระดับการเห็นด้วยของเกษตรกรโดยรวมคือ การเห็นด้วยมากที่สุด

3.3 เจตคติต่อความยั่งยืนและรายได้ เกษตรกรมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 57.73) ระดับเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 24.42) ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 12.9) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.3) ระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 1.7) ระดับการเห็นด้วยของเกษตรกรโดยรวมคือ การเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีระดับสูงสุดคือ การทำเกษตรอินทรีย์เกษตรกรต้องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

3.4 เจตคติต่อหลักเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 58.5) ระดับเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 26.2) ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 8.6) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.9) ระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 2.8) ระดับการเห็นด้วยของเกษตรกรโดยรวมในระดับการเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีระดับสูงสุดคือ การจดบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมในฟาร์มอย่างต่อเนื่องถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

3.5 เจตคติต่อการตลาด เกษตรกรมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 34.3) ระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 31.1) ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 22) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.1) ระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 3.5) โดยรวมการเห็นด้วยในระดับมากโดยระดับการเห็นด้วยสูงสุดคือ ผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ไม่มีปัญหาเรื่องภาวะการฉ้อตลาด (ร้อยละ 33.3)

3.6 อุปสรรคต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 54.7) ระดับเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 20.1) ระดับเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 17) ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.4) ระดับเห็นด้วยน้อย (ร้อยละ 3.8)

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สูงสุดคือ การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการปลูกพืชตระกูลถั่วต้องระยะออกดอกจะได้ปริมาณปุ๋ยมาก ซึ่งมีเกษตรกรเห็นด้วยจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมา คือเกษตรกรเห็นว่าการทำงานเกษตรอินทรีย์เกษตรกรต้องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 ส่วนระดับทัศนคติที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ไม่มีปัญหาเรื่องภาวการณ์ตลาด มีเกษตรกรเห็นด้วยจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9

ตารางที่ 4.33 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

n=159

เจตคติต่อการทำเกษตรอินทรีย์	ระดับการเห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด(1)
กลุ่มที่ 1 เจตคติต่อการจัดการต่อซัง					
1. การเผาต่อซังข้าวทำให้สูญเสียธาตุอาหารในดิน	66.7	15.1	10.7	1.3	6.3
2. การไถกลบต่อซังข้าวถือว่าเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน	67.9	23.9	5.0	0.0	2.5
3. การไถกลบต่อซังข้าวควรไถกลบภายใน 30 วันหลังจากเก็บเกี่ยว	55.3	32.1	5.7	3.8	3.1

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

n=159

เจตคติต่อการทำเกษตรอินทรีย์	ระดับการเห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
กลุ่มที่ 2 เจตคติต่อการปรับปรุงบำรุงดิน					
การปลูกพืชตระกูลถั่วต้องไถกลบระยะ ออกดอกจะได้ปริมาณปุ๋ยมาก	71.2	11.9	11.9	2.5	2.5
กลุ่มที่ 3 เจตคติต่อความยั่งยืนและรายได้					
1. เกษตรอินทรีย์เป็นทำการเกษตรแบบ พึ่งพาตนเอง	66.0	17.6	13.8	0	2.5
2. การทำนาอินทรีย์สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ เกษตรกร	50.6	32.7	13.2	0.6	2.5
3. ปุ๋ยอินทรีย์ช่วยเพิ่มผลผลิตข้าวได้เท่าเทียม กับปุ๋ยเคมี	54.1	27.0	13.8	2.5	2.5
4. ผลผลิตข้าวอินทรีย์สามารถจำหน่ายได้ ราคาสูงกว่าผลผลิตข้าวเคมี	45.9	27.0	22.0	2.5	2.5
5. การทำนาข้าวอินทรีย์ใช้ต้นทุนการผลิต น้อยกว่าการทำนาเคมี	54.7	24.5	10.7	4.4	5.7
6. เกษตรกรทำการเกษตรแบบอินทรีย์จะมี สุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์	64.2	24.5	8.8	0.0	2.5
7. การทำเกษตรอินทรีย์เกษตรกรต้องผลิตปุ๋ย อินทรีย์ใช้เอง	68.6	17.6	7.5	1.3	5.0
กลุ่มที่ 4 เจตคติต่อหลักเกษตรอินทรีย์					
1. ควรนำตัวอย่างดินไปตรวจวิเคราะห์หาค่า ความเป็นกรด-ด่างทุกปี	56.6	30.2	8.8	1.9	2.5
2. การทำนาข้าวอินทรีย์จะต้องปลูกข้าวพันธุ์ เดียวกันทุกแปลง	58.5	23.3	9.4	3.8	5.0
3. การจดบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมในฟาร์ม อย่างต่อเนื่องถือเป็นสิ่งสำคัญ	60.4	25.2	7.5	2.5	4.4

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

n=159

เจตคติต่อการทำเกษตรอินทรีย์	ระดับการเห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
กลุ่มที่ 5 เจตคติต่อการตลาด					
1. ผลกระทบข้าวอินทรีย์ไม่มีปัญหาเรื่อง ภาวะการตลาด	33.3	32.1	24.5	3.8	6.3
2. ควรจะทำการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้ มาตรฐานก่อนจึงหาตลาดรับซื้อ	28.9	36.5	19.5	3.1	11.9
กลุ่มที่ 6 อุปสรรคต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์					
วัชพืชเป็นปัญหาสำคัญในการผลิตข้าว อินทรีย์	54.7	20.1	17.0	3.8	4.4

ตอนที่ 4 การปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร ด้วยค่าร้อยละ และการจัดอันดับ ดังตารางที่ 4.34

4.1 การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม 1 ประเด็น คือมีการบันทึกกิจกรรมในฟาร์มอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 66.0) และปฏิบัติตามทุกปีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 93.7) ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี (ร้อยละ 95.6) ไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช (ร้อยละ 98.1) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.2 การจัดการสิ่งแวดล้อม (วิธีธรรมชาติ) จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามทุกปีทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้ ไม่ใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ (ร้อยละ 100) รักษาแปลงนาให้มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างน้อยร้อยละ 5 (ร้อยละ 86.8) ไม่บุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อทำนาอินทรีย์ (ร้อยละ 100) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.3 การเตรียมพื้นที่ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรปฏิบัติตามเป็นบางปี 1 ประเด็น คือปรับปรุงคันนาเพื่อเป็นแนวกันชนให้ฐานกว้างไม่ต่ำกว่า 1 เมตร (ร้อยละ 69.8) และเกษตรกรมีการปฏิบัติตามทุกปี 3 ประเด็น ได้แก่ ไถตะเมื่อฝนตกใหม่และไถแปรเมื่อปลูกข้าว (ร้อยละ 100) ไถ

กลบตอซังข้าวหลังเก็บเกี่ยวข้าว (ร้อยละ 92.5) ไม่เผาตอซังข้าว (ร้อยละ 92.5) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.4 การปรับปรุงดิน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามเป็นบางปี 1 ประเด็น คือ ปลูกพืชตระกูลถั่วปรับปรุงบำรุงดิน (ร้อยละ 77.4) และเกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม 1 ประเด็น คือ นำตัวอย่างดินไปตรวจสอบวิเคราะห์ (ร้อยละ 68.6) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามบางปี

4.5 การทดสอบเมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรไม่การปฏิบัติตาม ร้อยละ 50.9

4.6 การใช้เมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามทุกปี 1 ประเด็น คือ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 หรือ กข.15 (ร้อยละ 100) และปฏิบัติตามเป็นบางปี 1 ประเด็น คือ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงนาข้าวอินทรีย์ (ร้อยละ 86.6) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.7 วิธีการปลูก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามทุกปี 1 ประเด็น คือนาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ 15-20 กก./ไร่ (ร้อยละ 95.0) และไม่ปฏิบัติตาม 5 ประเด็น ได้แก่ นาดำใช้เมล็ดพันธุ์ 7 – 10 กก./ไร่ (ร้อยละ 84.3) อายุต้นกล้าที่ใช้ปักดำคือ 25-30 วัน (ร้อยละ 84.9) ทำนาดำดูแลรักษาง่ายเนื่องจากไม่มีปัญหาเรื่องวัชพืช ร้อยละ 84.9 ระยะปักดำคือ 20 x 20 ซม. (ร้อยละ 84.9) จำนวนต้นกล้าที่ใช้ปักดำ 3-5 ต้นต่อจับ (ร้อยละ 84.9) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม

4.8 การใช้อินทรีย์วัตถุ จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามทุกปี 2 ประเด็น คือ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดอย่างน้อย 50 กิโลกรัมต่อไร่ (ร้อยละ 100) และใช้น้ำหมักชีวภาพที่หมักจากพืชผักผลไม้ ถัดพ่น รด ราด (ร้อยละ 75.5) และปฏิบัติตามบางปี 2 ประเด็น ได้แก่ ใส่ปุ๋ยมูลสัตว์ 100-400 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปีและปีต่อไปลดลงเรื่อย ๆ (ร้อยละ 61.6) และใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพแห้งอย่างน้อย 200 กิโลกรัมต่อไร่ (ร้อยละ 23.9) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.9 การกำจัดวัชพืช จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามทุกปี 2 ประเด็น คือ กำจัดวัชพืชโดยวิธีเขตกรรม (ร้อยละ 100) กำจัดวัชพืชไปพร้อมกับการปลูกข้าว (ร้อยละ 82.4) ประเด็นเกษตรกรปฏิบัติตามบางปี 1 ประเด็น กำจัดวัชพืชโดยการควบคุมระดับน้ำ (ร้อยละ 64.2) และไม่ปฏิบัติตาม 2 ประเด็น คือ กำจัดวัชพืชโดยการใช้มือถอน (ร้อยละ 43.4) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.10 การจัดการแปลงนาและผลผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามบางปี 1 ประเด็น คือ ตากฟ่อนข้าวไว้ในแปลงนาประมาณ 2 – 3 แดด (ร้อยละ 84.9) ไม่ปฏิบัติตาม 1

ประเด็นคือ ทำความสะอาดต้นหว้าก่อนนวดข้าวเพื่อป้องกันพันธุ์อื่นปน (ร้อยละ 84.9) และส่วนปฏิบัติตามทุกปี 2 ประเด็น ได้แก่ สำรวจแปลงนาตรวจดูการระบาดของ ศัตรูข้าวและสู่มตรวจนับศัตรูธรรมชาติทุกๆ 7 วัน (ร้อยละ 75.5) เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง (ร้อยละ 71.1) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรปฏิบัติตามทุกปี

4.11 การจัดการแมลงศัตรูพืช จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปฏิบัติตามทุกปี 1 ประเด็นคือ ใช้น้ำสกัดจากพืชสมุนไพรขับไล่แมลง (ร้อยละ 62.3) และไม่ปฏิบัติตาม 1 ประเด็นคือ ปลุกพืชสมุนไพรขับไล่แมลง เช่น ตะไคร้หอมไว้ในแปลงนา (ร้อยละ 83.6) โดยรวมการปฏิบัติของเกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับของการปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรส่วนมากปฏิบัติตามทุกปี ยกเว้น การปรับปรุงบำรุงดิน การทดสอบเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรปฏิบัติตามเป็นบางปี และวิธีการปลูก การจัดการแมลงศัตรูพืช เกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม

ตารางที่ 4.34 การปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร

ประเด็น	n=159		
	ปฏิบัติตามทุกปี	ปฏิบัติตามบางปี	ไม่ปฏิบัติตาม
กลุ่มที่ 1 การไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี	73.9	9.6	16.5
- ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	95.6	4.4	0.0
- ไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	93.7	6.3	0.0
- ไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	98.1	1.9	0.0
- มีการบันทึกกิจกรรมในฟาร์มอย่างต่อเนื่อง	8.2	25.8	66.0
กลุ่มที่ 2 การจัดการสิ่งแวดล้อม(วิถีธรรมชาติ)	95.6	4.4	0.0
- ไม่ใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์	100.0	0.0	0.0
- รักษาแปลงนาให้มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างน้อย 5 %	86.8	13.2	0.0
- ไม่บุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อทำนาอินทรีย์	100.0	0.0	0.0

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

ประเด็น	N=159		
	ปฏิบัติตามทุก ปี	ปฏิบัติตามบาง ปี	ไม่ปฏิบัติ ตาม
กลุ่มที่ 3 การเตรียมพื้นที่	68.4	30.3	1.3
- ไถกลบตอซังข้าวหลังเก็บเกี่ยวข้าว	50.9	44.0	5.0
- ไม่เผาตอซังข้าว	92.5	7.5	0.0
- ไถตะเมื่อฝนตกใหม่และไถแปรเมื่อปลูกข้าว	100.0	0.0	0.0
- ปรับปรุงคันนาเพื่อเป็นแนวกันชนให้ฐาน กว้าง ไม่ต่ำกว่า 1 เมตร	30.2	69.8	0.0
กลุ่มที่ 4 การปรับปรุงดิน	11.9	50.3	37.8
- ปลูกพืชตระกูลถั่วปรับปรุงบำรุงดิน	15.7	77.4	6.9
- นำตัวอย่างดินไปตรวจสอบวิเคราะห์	8.2	23.3	68.6
กลุ่มที่ 5 การทดสอบเมล็ดพันธุ์	14.5	34.6	50.9
- ทำการทดสอบความงอกก่อนปลูก	14.5	34.6	50.9
กลุ่มที่ 6 การใช้เมล็ดพันธุ์	56.7	43.3	0.0
- ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 หรือ	100.0	0.0	0.0
กข.15	13.2	86.6	0.0
- ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงนาข้าวอินทรีย์			
กลุ่มที่ 7 วิธีการปลูก	24.0	5.0	71.0
- นาข้าวใช้เมล็ดพันธุ์ 7 – 10 กก./ไร่	15.2	0.6	84.3
- นาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ 15-20 กก./ไร่	95.0	3.1	1.9
- อายุต้นกล้าที่ใช้ปักดำคือ 25-30 วัน	4.4	10.7	84.9
- ทำนาข้าวแลกรักง่ายเนื่องจากไม่มีปัญหา เรื่องวัชพืช	11.3	3.8	84.9
- ระยะปักดำคือ 20 x 20 ซม.	6.9	8.2	84.9
- จำนวนต้นกล้าที่ใช้ปักดำ 3– 5 ต้นต่อจับ	11.3	3.8	84.9

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

n=159

ประเด็น	ปฏิบัติตาม ทุกปี	ปฏิบัติตามบาง ปี	ไม่ปฏิบัติ ตาม
กลุ่มที่ 8 การใช้อินทรีย์วัตถุ	58.2	29.1	12.7
- ใส่ปุ๋ยมูลสัตว์ 100-400 กก./ไร่/ปีและ ปีต่อไป			
ลดลงเรื่อย ๆ	33.3	61.6	5.0
- ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพแห้งอย่างน้อย 200 กก./ไร่	23.9	34.0	42.1
- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดอย่างน้อย 50 กิโลกรัมต่อไร่	100.0	0.0	0.0
- ใช้น้ำหมักชีวภาพที่หมักจากพืชผักผลไม้ ผิดพัน			
รค ราค	75.5	20.8	3.8
กลุ่มที่ 9 การกำจัดวัชพืช	59.4	26.1	14.5
- กำจัดวัชพืชโดยวิธีเขตกรรม	100.0	0.0	0.0
- กำจัดวัชพืชไปพร้อมกับ การปลูกข้าว	82.4	17.0	0.6
- กำจัดวัชพืชโดยการควบคุมระดับน้ำ	22.0	64.2	13.8
- กำจัดวัชพืชโดยการใช้มือถอน	33.3	23.3	43.4
กลุ่มที่ 10 การจัดการแปลงนาและผลผลิต	40.9	31.9	27.2
- สำรวจแปลงนาตรวจดูการระบาดของ ศัตรูข้าวและ			
สู่มตรวจนับศัตรูธรรมชาติทุก ๆ 7 วัน	75.5	15.1	9.4
- เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง	71.1	14.5	14.5
- ดากฟ่อนข้าวไว้ในแปลงนา ประมาณ 2-3 แดก	15.1	84.9	0.0
- ทำความสะอาดต้นรวงข้าวก่อนนวดข้าวเพื่อ			
ป้องกันพันธุ์อื่นปน	1.9	13.2	84.9
กลุ่มที่ 11 การจัดการแมลงศัตรูพืช	33.4	23.5	43.1
- ใช้น้ำสกัดจากพืชสมุนไพรจับไล่แมลง	62.3	35.2	2.5
- ปลูกพืชสมุนไพรจับไล่แมลง เช่น ตะไคร้หอมไว้			
ในแปลงนา	4.4	11.9	83.6

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ใน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ด้วยค่าร้อยละ และการจัดอันดับ จากข้อมูลในตารางที่ 4.34 อธิบายเฉพาะร้อยละที่มีค่าสูงที่สุดในแต่ละประเด็นเท่านั้นรายละเอียดดังนี้

5.1 ปัญหาด้านสภาพพื้นที่และดิน เกษตรกรมีปัญหาเรื่องสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่มีปัญหา ร้อยละ 48.4 และมีปัญหาน้อย ร้อยละ 40.3 ขาดความรู้ความอุดมสมบูรณ์ อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 53.5 และความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงดินอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 50.3

5.2 ปัญหาด้านน้ำ เกษตรกรขาดน้ำเมื่อเกิดฝนทิ้งช่วง ปัญหาในระดับมาก (ร้อยละ 84.9) และขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสมกับความต้องการของข้าวในระยะต่างๆ นั้น มีปัญหาในระดับมากและระดับน้อยจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 37.1

5.3 ปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาเรื่องราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวแพง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 42.1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง ปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 53.5 และขาดแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี ไม่มีปัญหา ร้อยละ 39.0 และปัญหาอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 37.1

5.4 ปัญหาด้านปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาปุ๋ยอินทรีย์แพง อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 47.8 ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและใช้ที่ถูกต้อง ปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 54.1 ส่วนการขาดแหล่งผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ ไม่มีปัญหา ร้อยละ 49.7

5.5 ปัญหาด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปัญหาที่เกษตรกรพบได้แก่ ราคาแพง ปัญหาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.1 ส่วนกลุ่มที่มีปัญหาน้อยและไม่มีปัญหา มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 31.4 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหา ร้อยละ 40.3 และปัญหาน้อย ร้อยละ 37.7 ส่วนปัญหาในเรื่องขาดแคลนแหล่งจำหน่าย กลุ่มที่ไม่มีปัญหาและมีปัญหาน้อย คิดเป็นร้อยละ 44.7 และ 42.1

5.6 ปัญหาด้านการดูแลรักษาและการเพิ่มผลผลิต ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการน้ำ ร้อยละ 48.4 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการแปลงกล้า ร้อยละ 49.7 ส่วนปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปัญหาเรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน และปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และเก็บรักษาที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหา ร้อยละ 49.7 44.0 และ 59.31 ตามลำดับ

5.7 ปัญหาด้านการระบาดและทำความเสียหายของโรคแมลงศัตรูข้าว เกษตรกรมี ปัญหาในระดับน้อย ในเรื่องวัชพืช โรคข้าว และแมลงระบาด คิดเป็นร้อยละ 59.1 61.0 และ 60.4 ตามลำดับ ส่วนศัตรูศัตรูพืช เช่น นก หนู มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 46.5

5.8 ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรมากทุกเรื่อง ได้แก่ ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ จากพ่อค้าราคาผลผลิตข้าวต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการตลาดข้าว การรับรู้ข่าวสารเรื่อง ราคาข้าว และราคาผลผลิตข้าวต่ำ คิดเป็นร้อยละ 78.0 69.8 45.3 และ 91.2 ตามลำดับ

5.9 ปัญหาด้านแรงงาน เกษตรกรใช้แรงงานแรงงานในครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนที่มี แรงงานน้อยก็ต้องจ้างแรงงานเพิ่มในฤดูกาลทำนา ดังนั้นปัญหาเรื่องค่าจ้างแรงงานแพง เกษตรกรมี ปัญหาในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 62.3 และการขาดแคลนแรงงาน มีปัญหาในระดับน้อย คิดเป็น ร้อยละ 57.2

5.10 ปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มการผลิต เกษตรกรยังไม่มีกรรวมกลุ่ม กันเป็นองค์กรหรือนิติบุคคล ยังเป็นเพียงการรวมกลุ่มกันตามสภาพการผลิตตามฤดูกาลเท่านั้น ปัญหาของเกษตรกร คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม และขาดการรับรู้ข่าวสารเรื่อง การจัดตั้งกลุ่ม ปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 59.7 และ 54.1 ส่วนปัญหาเรื่องการขาด แรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 4.35 ระดับความรุนแรงของปัญหาในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

n = 159

ประเด็นปัญหา	มีปัญหามาก		มีปัญหาน้อย		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ / ดิน						
1.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	41	25.8	85	53.5	33	20.8
1.2 ขาดความรู้ความเข้าใจในการ ปรับปรุงดิน	31	19.5	80	50.3	48	30.2
1.3 สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับ การปลูกข้าว	18	11.3	64	40.3	77	48.4

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

n = 159

ประเด็นปัญหา	มีปัญหาหนัก		ปัญหาน้อย		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ปัญหาด้านน้ำ						
2.1 ขาดน้ำเมื่อเกิดฝนทิ้งช่วง	135	84.9	14	8.8	10	6.3
2.2 ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสมกับความ						
ต้องการของข้าวในระยะต่างๆ	59	37.1	59	37.1	41	25.8
3. ปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว						
3.1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง	21	13.2	85	53.5	53	33.3
3.2 ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวแพง	67	42.1	53	33.3	39	24.5
3.3 ขาดแคลนแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี	38	23.9	59	37.1	62	39.0
4. ปัญหาด้านปุ๋ยอินทรีย์						
4.1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและใช้ที่ถูกต้อง	26	16.4	86	54.1	47	29.6
4.2 ราคาปุ๋ยอินทรีย์แพง	38	23.9	76	47.8	45	28.3
4.3 ขาดแคลนแหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์	26	16.4	54	34.0	79	49.7
5. ปัญหาด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช						
5.1 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ที่ถูกต้อง	35	22.0	60	37.7	64	40.3
5.2 ราคาแพง	59	37.1	50	31.4	50	31.4
5.3 ขาดแคลนแหล่งจำหน่าย	21	13.2	67	42.1	71	44.7

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

n = 159

ประเด็นปัญหา	มีปัญหามาก		ปัญหาน้อย		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ปัญหาด้านการดูแลรักษาและการเพิ่มผลผลิต						
6.1 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การจัดการแปลงกล้า	10	6.3	79	49.7	70	44.0
6.2 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การจัดการน้ำ	28	17.6	77	48.4	54	34.0
6.3 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์	19	11.9	61	38.4	79	49.7
6.4 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การปรับปรุงบำรุงดิน	20	12.6	69	43.4	70	44.0
6.5 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการ เก็บเกี่ยว ตาก นวด และเก็บรักษาที่ ถูกวิธี	17	10.7	48	30.2	94	59.31
7. ปัญหาด้านการระบาดของและทำความเสียหายของโรคแมลงศัตรูข้าว						
7.1 ปัญหาเรื่องโรคข้าว	41	25.8	97	61.0	21	13.2
7.2 ปัญหาเรื่องแมลงระบาด	42	26.4	96	60.4	21	13.2
7.3 ปัญหาเรื่องวัชพืช	49	30.8	94	59.1	16	10.1
7.4 ปัญหาเรื่องสัตว์ศัตรูพืช เช่น นก หนู	74	46.5	61	38.4	24	15.1
8. ปัญหาด้านการตลาด						
8.1 ราคาผลผลิตข้าวต่ำ	145	91.2	13	8.2	1	0.6
8.2 ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิธีการตลาดข้าว	111	69.8	40	25.2	8	5.0

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	n = 159					
	มีปัญหาหนัก		ปัญหาน้อย		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8.3 การถูกเอารัดเอาเปรียบจาก พ่อค้า	124	78.0	35	22.0	0	0
8.4 ขาดการรับรู้ข่าวสารเรื่อง ราคาข้าว	72	45.3	82	3.1	35	3.1
9. ปัญหาด้านแรงงาน						
9.1 ขาดแคลนแรงงาน	31	19.5	91	57.2	37	23.3
9.2 ค่าจ้างแรงงานแพง	99	62.3	38	23.9	22	13.8
10. ปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้ง กลุ่มการผลิต						
10.1 ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม	27	17.0	95	59.7	37	23.3
10.2 ขาดการรับรู้ข่าวสารเรื่อง การจัดตั้งกลุ่ม	20	12.6	86	54.1	53	33.3
10.3 ขาดแรงจูงใจ	66	41.5	54	34.0	39	24.5